

Gästgivaren 5, Hantverkshuset

Antikvarisk medverkan vid fönsterrenovering

Gästgivaren 5, Kalmar stad, Kalmar kommun, Kalmar län, Småland

Liselotte Jumme

Kalmar läns museum

Byggnadsantikvarisk rapport oktober 2019

Kalmar läns museums bebyggelseenhet

Kalmar läns museums bebyggelseenhet utför antikvarisk medverkan vid förändringar och renoveringar av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse/ bebyggelsemiljöer. Flera medarbetare är också certifierade som sakkunnig kontrollant av kulturvärden enligt Plan- och bygglagen.

Kalmar läns museum kan även erbjuda expertis inom exempelvis land- och marinarkologi, konservering och kulturmiljöpedagogik.

www.kalmarlansmuseum.se

Antikvarisk medverkan – vad är det?

Alla kyrkor och kyrkogårdar tillhörande svenska kyrkan byggda före 1940 är skyddade enligt Kulturmiljölagen. Denna lag används också för att skydda vissa andra byggnader, så kallade byggnadsminnen. I Kalmar län handlar det om ca 135 byggnader, bebyggelsemiljöer, parker etc. När en sådan skyddad miljö ska förändras krävs ett särskilt tillståndsbeslut från länsstyrelsen, som får ställa villkor om hur åtgärderna ska utföras. Samma sak gäller när länsstyrelsen fattar beslut om så kallade byggnadsvårdsbidrag till olika kulturhistoriskt värdefulla miljöer eller byggnader runt om i länet.

För att åtgärderna ska genomföras enligt länsstyrelsens beslut, med antikvariskt perspektiv och traditionella metoder och material "som innebär minsta möjliga skada" på byggnaden eller bebyggelsemiljön ska arbetet följas av antikvarisk expertis, den antikvariske medverkande. Denne ska vara fastighetsägaren och hantverkarna behjälplig med goda råd, följa och dokumentera arbetet samt redovisa genomförda åtgärder i en rapport.

Gästgivaren 5, Hantverkshuset

Antikvarisk medverkan vid fönsterrenovering

Gästgivaren 5, Kalmar stad, Kalmar kommun, Kalmar län, Småland

Författare	Bebyggelseantikvarie Liselotte Jumme
Foto	Författaren där inte annat anges
Granskad av	Antikvarie Ellen Olsson
Layout	Stefan Siverud
Diarienummer	Kalmar läns museum: 31-379-18 Länsstyrelsen Kalmar län: 432-8040-18
Utgivare	Kalmar läns museum 2019
Kartor	Publicerade i enlighet med tillstånd 507-1417-10 från Lantmäteriverket.
Utförd av	Kalmar läns museum, Bebyggelseenheten
Kontaktperson	Liselotte Jumme (LJ)
Beställare	Kalmar Fabriks- och Hantverksförening
Kontaktperson	Knut Eklund (KE)
Hantverkare	Jörgen Svensson (JS), Tegelvikens fönsterhantverk
Renoveringsperiod	Oktober t o m augusti 2019
Fältbesök skedde	2018-10-25, KE, Said Nyrén (SN) Kalmar Fabriks- och Hantverksförening, JS, LJ 2018-11-08, JS, LJ 2018-12-07, JS, LJ 2019-02-07, JS, LJ, i verkstaden 2019-04-12, JS, LJ 2019-09-20, KE, SN, JS, LJ
Slutbesiktning	Utförs av Länsstyrelsen Kalmar län
Övriga handlingar och digitala fotografier	Förvaras i Kalmar läns museums topografiska arkiv.

Karta över Kalmar län med platsen markerad.

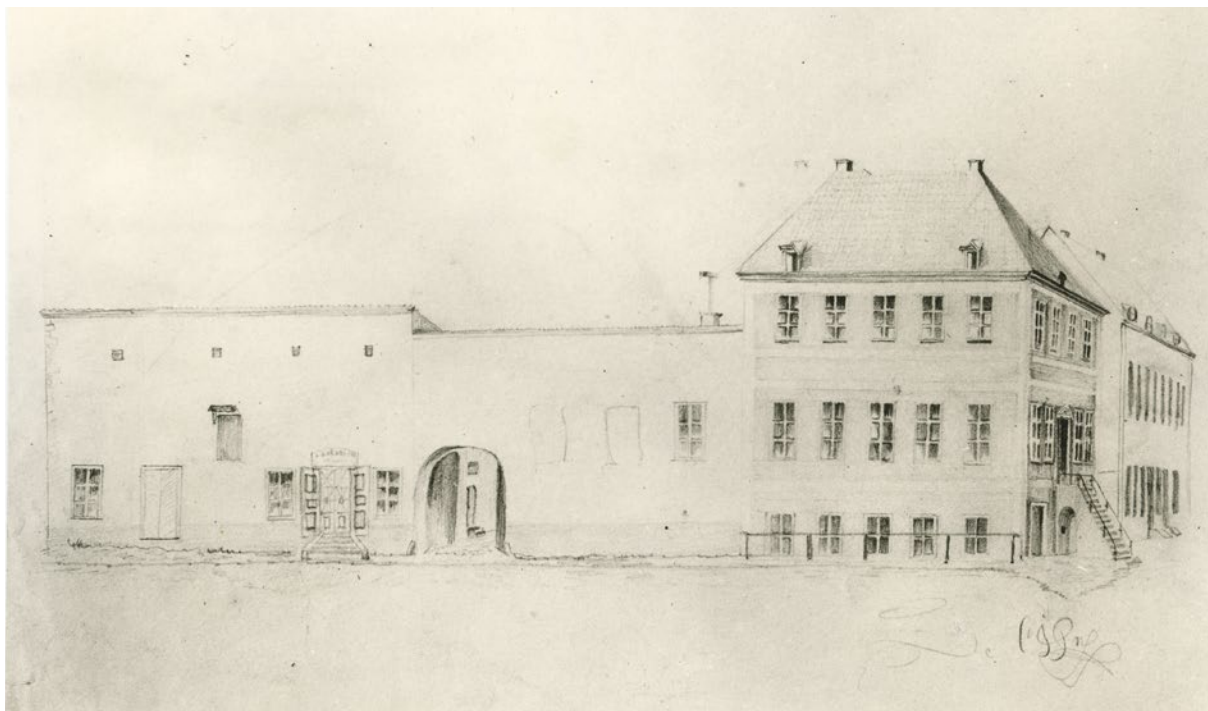
Kort om den aktuella byggnaden

Huvudbyggnaden tillhörande Gästgivaren 5, det sk Hantverkshuset, uppfördes omkring 1660 av Erik Nentzel. Byggnaden skadades svårt vid 1765 års stadsbrand. Återuppbyggnaden innebar bl a att stenportalen på byggnadens mitt mot Kaggensgatan tillkom. Portalen bär årtalet 1766 med huggna siffror. Efter branden byggdes huvudbyggnaden till med gårdsbyggnader mot Ölandsgatan och in mot gården. Under 1800-talet ägdes fastigheten av flera olika köpmän, bl a V. F. Gullbrandsson. Efter denne kom gården under lång tid att kallas för Gullbrandssonska gården, men idag används vanligen benämningen Hantverkshuset.

På Kvarnholmen finns flera 1600-talsbyggnaden och Hantverkshuset är idag en av de mest välbe-

varade. Den kubiska byggnadsformen med fem fönsteraxlar per sida är typisk för sin tid. Byggnaden är i två våningar över en hög källarvåning. Taket är valmat och tegelklätt med två kupor med hissanordningar mot Ölandsgatan och en mindre kupa mot Kaggensgatan. Fasaderna är spritputsade med släta horisontella listpartier mellan första och andra våningen. Hörnkedjorna är äkta, utförda av kalksten.

Den första tydliga avbildningen av byggnaden är en teckning från 1840 utförd av C.J. Petterson. Teckningen visar att entrétrappan då låg helt utanför byggnadskroppen i form av en fritrappa. Under trappan gick trottoaren genom ett valv. Fönstren är vid denna tid sexdelade i huvudbygg-

Teckning från 1840 ur Kalmar läns museums arkiv.

naden. Källarfönstren är fyrdelade. Gårdshuset med fasad mot Ölandsgatan är mer sluten och saknar helt fönster i källaren och har endast ett fönster i bostadsvåningen.

Ett foto från 1908 visar byggnaden med ungefär samma utseende som på teckningen från 1840 men fritrappan är nu borta och ytterligare fönster har tillkommit i gårdshuset med fasad mot Ölandsgatan.

I december 1944 köptes fastigheten av Kalmar Fabriks- och Hantverksförening. Enligt uppgift i vård- och underhållsplanen från 2009 byttes fönsterbågarna samma år. Var denna uppgift kommer från är oklart men klart är att fönstren fick dagens indelning vid denna tid. Enligt en källa

tillverkades nya fönsterbågar till fönstren i gårdshuset (fasad B) på 1960-talet. Uppgiften kommer från Ingemar Persson som var med och tillverkade fönsterbågarna vid Lars Kaggskolan. Ingemar Persson var också ordförande för Kalmar Hantverks- och Fabriksförening under 1990-talet.

Sannolikt gjordes den nya indelningen av fönstren på 1940-talet med en intention att återställa huset till ett äldre utförande. Antikvarien och landsantikvarien Manne Hofrén studerade länge Kvarnholmens 1600-talsbebyggelse ur olika aspekter. I hans bok Karolinska borgarhus konstateras att stadens äldsta stenhus ursprungligen vanligen hade "16-rutiga" fönster och att källor från tiden beskriver dem som "karmar med 4 fönsterrutor i varje och fyra likstora karmar gör

Foto från 1908, fotografer Anna och Alva Winell. Ur Kalmar läns museums arkiv.

Hantverkshuset på 1970-talet. Ur Kalmar läns museums arkiv.

alltså 16 rutor”. Från början var rutorna blyinfattade men ersattes med träspröjs och kitt under 1700-talet. Många av Kvarnholmens 1600-talshus fick sexdelade fönster under 1700-talets senare del, flera av dem efter stadsbranden 1765. Några av byggnaderna har under 1900-talet åter fått småspröjsade fönster såsom Hantverkshuset, Castenska huset och Domprostgården.

Hantverkshuset blev byggnadsminne genom ett beslut 1980-06-27. Det finns en uppgift om att

fönstren målades 2004. År 2008 genomgick Hantverkshuset en stor exteriör renovering där puts- och stenarbeten var den mest omfattande delen. Samtidigt utfördes också målning av snickerier. I samband med detta gjordes kulörundersökning på framförallt puts, möjligen även snickerier. En äldre färgsättning återtog på putsen. En byggnadsantikvarie från läns museet deltog delvis i arbetet men hade inget formellt uppdrag som antikvariskt medverkande. Någon rapport från dessa arbeten finns därför inte.

Utförda åtgärder

Den antikvariska medverkan har skett i samband med tillståndsgivning för aktuella åtgärder enligt Kulturmiljölagen. Tillstånd utfärdat av Länsstyrelsen i Kalmar.

Fönster på Hantverkshuset fasad B och C (mot Ölandsgatan) och D (mot Kaggensgatan)

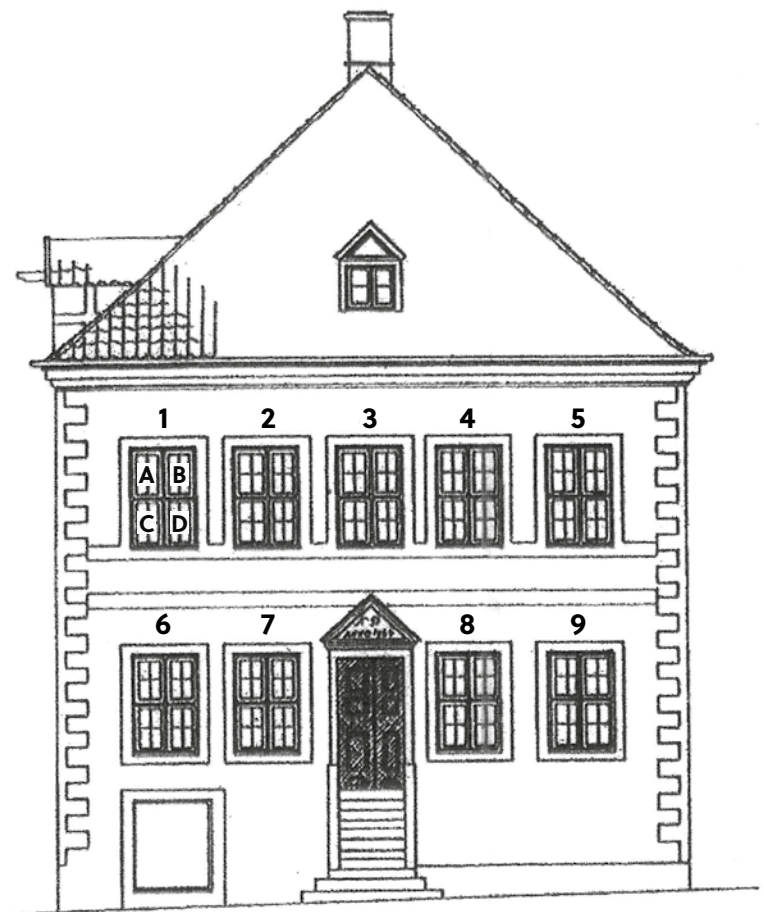
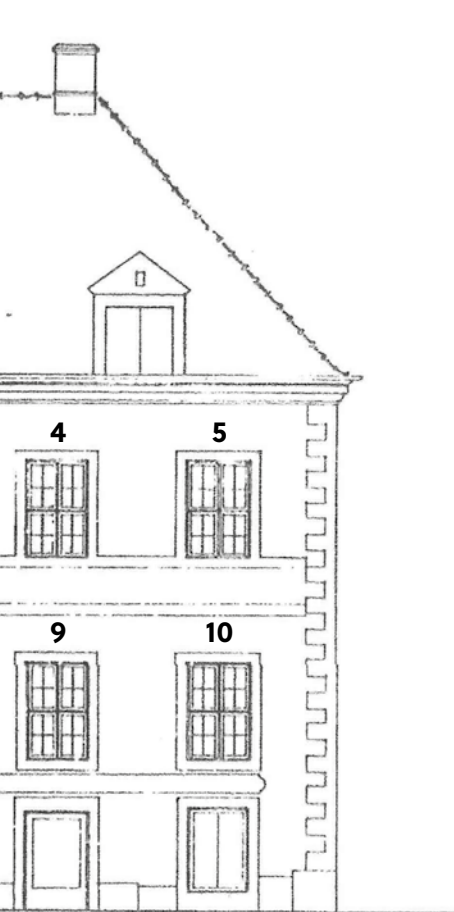
Tillstånd före renovering

Korspostfönster, fyra kopplade bågar med fyra rutor i varje ytterbåge, glasning satt i kittfals. Delvis draget glas, delvis munblåst glas. Hörnbeslag och gångjärn av typen barockbeslag. Släta karmar. Målade i engelskt rött, NCS S 5040-Y80R.

Det yttersta färglagret bedömdes inte som en linoljafärg utan var någon typ av plastfärg i ett tunt lager. Bågar och karmar hade utåt uppspruckna färglager och kitt som delvis fallit bort. Vissa träsiga glas fanns liksom rostiga hörnbeslag. Färgen flagade kraftigt på yttre bågens insida.

Hantverkshuset med det som i denna rapport kallas fasad B, C och D. Numrering enligt notering på ritningen.

D

Fasad B inför arbetet.

Fönster B1 inför arbetet.

Detalj B3 inför arbetet.

Fasad C inför arbetet.

Fönster C3 inför arbetet.

Detalj C7 inför arbetet.

Fasad D inför arbetet.

D4 och D5 inför arbetet.

Detalj D7 inför arbetet.

Detalj D6 inför arbetet.

Invändigt, D3 och D4 inför arbetet.

Invändigt, D2 inför arbetet.

Detalj av B1 som visar exempel på trasigt glas samt skicket på det grå måleriet på yttre bågens insida, inför arbetet. Foto: Jörgen Svensson.

Vidtagna åtgärder

Karmen fram till anslaget skrapades till fast underlag samt slipades. Främst behövdes det yttersta färglagret borttas och färglager som satt löst. *Dokumentationsytor finns sparade på alla karmars sidor och utsidor eftersom ingen renskrapning gjordes. Dokumentationsytor sparades generellt på karmöverstyckets undersida.* Grundning samt strykning två gånger med linoljefärg utfördes. Fönsterbleck skrapades, slipades och målades med linoljefärg, grundning och två strykningar. Inte heller fönsterbleck skrapades helt rena från färg.

Bågarna plockades ut och märktes upp. De inre bågarna återmonterades under renoveringsperioden som skydd för väder och vind med ett sk fönsterparaply utvändigt. Kitt och stift togs bort med kittlampa och glas togs ur. Alla färglager togs bort med varmluft/infravärme. *Generellt sparades dokumentationsyta på alla bågarnas ovansida.* Hörnjärn, gångjärn och stängningsbeslag demonterades om behov fanns p g a rost. I två fall utfördes trälagningar med tätvuxet kärnvirke av fur. Se bilder. Bågarna slipades och mindre skador och sprickor tätades med linoljekitt. Bågarna glasades och kittades samt grundades med linoljefärg och målades med ytterligare två strykningar linoljefärg. Utsidan målades i röd kulör lika befintligt, engelskt rött, IB-10A, enligt Riksantikvarieämbetets provsamling för linoljefärg 2003. Denna motsvarar närmast NCS S 5040-Y80R. Insidan målades i ljusgrått, lika befintligt i NCS S 3500-N.

Trasiga glas byttes. Munblåst glas byttes mot munblåst glas, draget glas byttes mot draget glas och planglas mot draget glas. Fönsterhantverkarens dokumentation av bytta glas finns som bilaga i denna rapport. Totalt byttes 32 små rutor. I ett par fall hade ett munblåst glas en mycket liten spricka i ett hörn. I de fallen limmades bara skadan med glaslim.

Jörgen Svensson från Tegelvikens fönsterhantverk plockar ut bågar inför renovering.

Beslag rengjordes och rostskyddsbehandlades med Isotrol Klarlack Grund samt över det Isotrol Pansar-röd varefter de ströks två gånger med linoljefärg. Denna rostskyddsbehandling rekommenderades av aktuell linoljefärgsproducent.

Efter återmontering av beslag, som gjordes med samma skruvar som förut, uppsattes fönstren igen och justerades för god hängning.

Linoljefärg från Engwall & Claesson användes vid arbetet.

Bågar upphängda på tork i verkstad.

Närbilder på hörnbeslag av barocktyp. Hörnbeslagen var olika distinkta i sin form vilken skulle kunna indikera att en del är äldre och en del är nyare (tillverkats som komplettering). Här har skrapning för kulörundersökning påbörjats på ett av beslagen.

Jörgen Svensson skär bort överflödigt färg efter målning av bågns insida.

Urtagna och uppmärkta rutor.

Under pågående renovering i decemeber 2018. Då hade fönster D7 och D8 renoverats och bågarna återupp-satts. Renovering av D6 slutfördes just och montering av nyrenoverade båggar pågick.

Nyrenoverade fönsterbågar som just ska monteras upp i fönster D6.

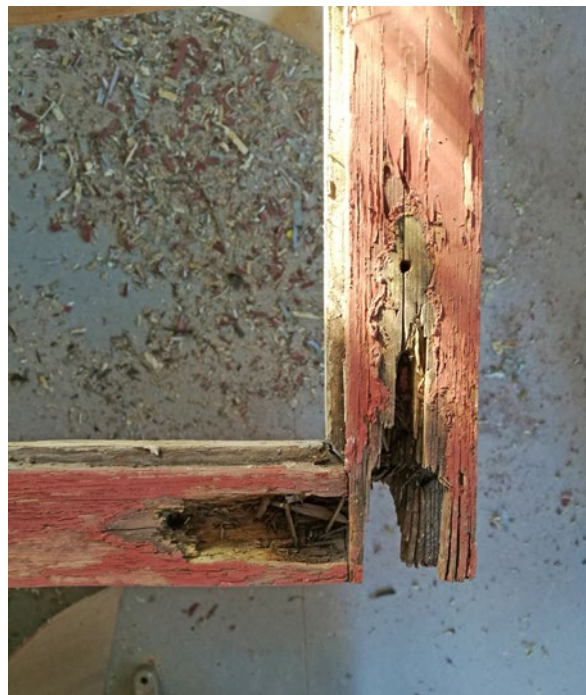
Detaljer på precis färdigställt fönster D8.

Närbild på målad karm inför återmontering av båge. Fönster D6.

På en av fönsterbågarna gjordes denna lagning som var en av två som utfördes. Oklart vilken båge. Foto: Jörgen Svensson.

Hörnet av båge D4A där virket var dåligt under ett hörnbeslag. Här gjordes den andra virkeslagningen under renoveringen. Foto: Jörgen Svensson.

Fönster D1 och D2 efter slutfört arbete.

Detalj fönster D9 efter färdigställt arbete.

Fönster C4 efter renovering. Insida ytterbåge också nymålad.

Fönster D6 och D7 efter slutfört arbete.

Fönster D9 efter slutfört arbete.

Fönster B4 efter slutfört arbete.

Ett parti av fasad C efter slutfört arbete.

Fönster C9 efter slutfört arbete.

Fasad D efter slutfört arbete.

Fasad C efter slutfört arbete.

Fasad B efter slutfört arbete.

Kommentarer

Arbetet utfördes över en lång tidsperiod med några få fönster åt gången som plockades ned och renoverades. Inför arbetet noterades vissa mindre puts-skador just i anslutning till fönstren. Några ytterligare mindre skador uppstod i samband med arbetena på platser där det fanns tidigare sprickor och putsen satt löst i anslutning till fönsterkarmar. Inga lagningar av puts utfördes under denna entreprenad.

I samband med arbetena undersöktes främst karmarna i syfte att klarlägga hur gamla de kan vara. Byttes även karmarna ut när huset fick nya fönsterbågar 1944 var frågan som skulle besvaras. Svaret är nej. Det är tydligt att karmarna på fasaderna C och D är ombyggda. Tvärposten som syns på de sexdelade fönsterna sågades av, karmen lagades upp och försågs med en ny tvär- och mittpost i samband med att nya fönsterbågar tillkom.

Spår av avsågad tvärpost kan ses på samma plats på karmarna, 60–65 cm ned från karmens inre överdel. Utifrån detta kan man anta att karmarna är desamma som man kan se på de äldsta fotografierna från 1890-talet men det är också sannolikt att de är så gamla som från ombyggnaden efter branden 1765.

Spår efter avsågad tvärpost syns inte på fönsterna på fasad B.

Virkeskvaliteten på såväl karmar som bågar bedöms som mycket hög.

På fönstret D8 noterades interiört att det finns tydliga spår efter invändiga luckor eller ett invändigt galler. Fyra smidda öglor kan ha fungerat som fästen för gångjärn eller galler och i fönsterbänken finns ett smitt beslag med ett hål i där ett

Fönster C9 med spår efter avsågad tvärpost inför renovering.

Fönster C9 där det syns spår efter avsågad tvärpost även efter renovering.

Fönster D4 där man kan se spår efter avsågad tvärpost även efter avslutad fönsterreovering.

Fönster D8 där det finns tydliga spår efter invändiga luckor eller galler.

järnstag skulle kunna stickas ned för låsningsfunktion. På detta fönster fanns exteriört en grön kulör som inte återfanns på andra undersökta fönstersnickerier. Se vidare under rubrik *Färgundersökning*.

På några av karmarna finns tecken på att de är påbyggda (för att bli kraftigare) Detta har gjorts inåt, kanske i samband med att nya kopplade fönsterbågar tillkom 1944.

Hörnbeslagen av barocktyp är olika distinkta i sin form. Se bilder på s. 16. Detta skulle kunna tyda på att några är äldre (återanvända från gamla fönster från denna eller någon annan byggnad) och att några är nytillverkade. Beslagen är smidda och efterarbetade med värme och

slag mot en underliggande form vilket Knut Eklund, pensionerad smed i Kalmar Fabriks- och hantverksförening, kunde beskriva i samband med renoveringen. Det är ett utmärkande drag för Hantverkshuset att det finns smide även inne i byggnaden vars datering är oklar. Till Hantverksföreningen har bl a smeder varit knutna som varit duktiga på att nytillverka efter äldre förlaga. Hörnbeslag av typen som finns på Hantverkshuset finns bl a också på Domprostgården in mot gården och på Rosenlundska huset.

I samband med arbetena monterades modern tätningsslist av silikon i samtliga fönster, som en separat beställning mellan fönsterhantverkare och fastighetsägare.

Färgundersökning

Färgundersökning genomfördes på ett antal karmar och bågar. På karmarna gjordes undersökningen i skyddade lägen där det såg ut att finnas tjockt med färg (flera lager). På bågar gjordes undersökningen dels utåt, dels på sidor (mer skyddat läge). Alla färglager beskrivs från understa till översta. Angivelse av färgtyp är endast en bedömning gjord i fält. NCS-nr får anses vara ungefärliga. Datering av färglager är mycket svårt att göra då byggnadens historia avseende fasadrenoveringar inte är känd. I slutet av detta avsnitt görs ändå ett försök till datering av några av färglagren.

Fönster D4. Karmens övre del, yttersida och undersida

1. Tunn vit oljefärg, eventuellt grundfärg.
2. Oljefärg, röd, NCS S 5040-Y80R.
3. Tunt lager plastfärg, röd, NCS S 5040-Y80R.

Fönster C7, C8, C9. Karmens sida

1. Oljefärg, varmvit, möjligen grundning.
2. Oljefärg, grå NCS S 3500-N.
3. Oljefärg, röd, NCS S 5040-Y80R.
4. Tunt lager plastfärg, röd, NCS S 5040-Y80R.

Fönster C6, C10, D7.

Karmens inre sida eller ovansida

1. Spår av ljus grå oljefärg, NCS S 2500-N. Hitades bara på C6.
2. Oljefärg, varmvit, tjockt lager.
3. Oljefärg, röd, NCS S 5040-Y80R.
4. Tunt lager plastfärg, röd, NCS S 5040-Y80R.

Fönster D6. Karmens utsida fram till anslag

1. Oljefärg, engelskt röd, NCS S 5040-Y80R.
2. Oljefärg, ljus grågul, NCS S 3020-Y10R.
3. Oljefärg, varmvit, tjockt lager.
4. Oljefärg grå, NCS S 3500-N.
5. Oljefärg, röd, NCS S 5040-Y80R.
6. Tunt lager plastfärg, röd, NCS S 5040-Y80R.

OBS! Endast på denna karm hittades röd kulör som understa färglager.

Fönster D8, D9. Karmens inre sida

1. Oljefärg, ljus grågul, NCS S 3020-Y10R.
2. Oljefärg, varmvit, tjockt lager.
3. Oljefärg grå, NCS S 3500-N samma ton som invändigt.
4. Oljefärg, röd, NCS S 5040-Y80R.
5. Tunt lager plastfärg, röd, NCS S 5040-Y80R.

Färglagren ovan noterades av fönsterrenoveraren på fler karmar.

Fönster D8. Karmens utsida

1. Oljefärg grön, kromoxidgrön.
2. Oljefärg, varmvit.
3. Oljefärg, röd, NCS S 5040-Y80R.
4. Tunt lager plastfärg, röd, NCS S 5040-Y80R.

Fönster C7c. Båge ovansida

1. Oljefärg, grå, NCS S 3500-N (kan vara invändig kulör som målats ut på bågens ovansida)
2. Oljefärg, röd, NCS S 5040-Y80R.
3. Tunt lager plastfärg, röd, NCS S 5040-Y80R.

Fönster D4a, D5b, D6d. Bågens utsida och sida

1. Möjligen oljefärg, röd, NCS S 5040-Y80R.
2. Plastfärg, röd, NCS S 5040-Y80R.

Fönster B1, B3. Bågens utsida och sida

1. Oljefärg, varmvit ibland tunn ibland tjockare.
2. Oljefärg, röd NCS S 5040-Y80R.
3. Plastfärg, röd, NCS S 5040-Y80R.

Kulörundersökning på några hörnbeslag med samma resultat

1. Blymönja.
2. Oklar färgtyp, silvergrå.
3. Oljefärg, röd, NCS S 5040-Y80R eller något mörkare.
4. Tunt lager plastfärg, röd, NCS S 5040-Y80R.

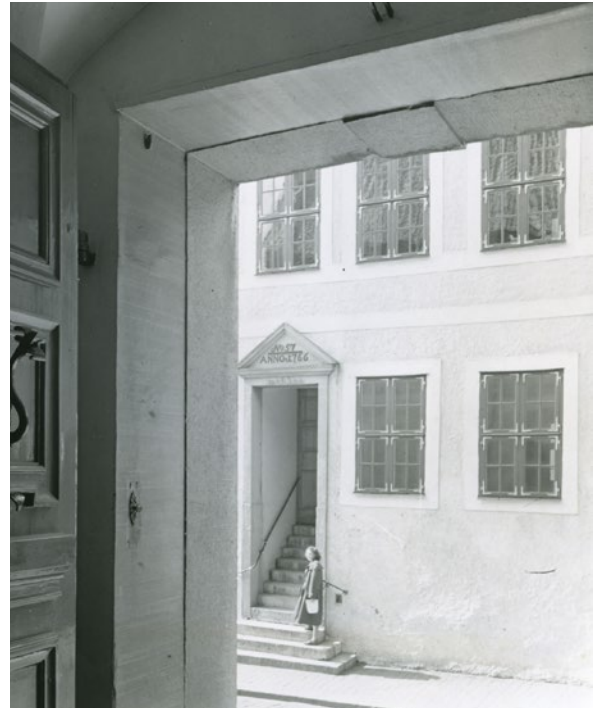
Fönsterbågarna sattes upp 1944 då också karmen byggdes om. Från den tiden verkar inte fönstren varit annat än röda, målade med oljefärg och 2008 med plastfärg. Hörnbeslagen var först målade i silver, oklar färgtyp (bl a fanns så kallad pansar-

Fönster D8 där en grön kulör återfanns underst på karmen i samband med arbetena. Den gröna kulören återfanns inte på andra karmar. Foto: Jörgen Svensson.

Karm till fönster D6 vid färgundersökning.

Utsnitt ur foto från 1950 som visar fönsterna målade i mörk ton med silverbeslag. Detta var alltså utförandet efter att fönsterbågarna hade bytts 1944.

Det äldsta fotot på Hantverkshuset i Kalmar läns museums samlingar är detta från 1890. Här förefaller fönsterbågarna vara målade i en relativt ljus kulör. Kanske är det en grå ton som återfanns på några karmarna.

färg vid denna tid), senare röda som fönsten. Den varmvita färgen som hittats på bågarna kan vara en grundning eller på vissa ställen oljespackel. Grå färg kan i vissa fall vara den invändiga grå som strukits ut på även yttre snickerier vid om målning. Om man studerar foton förefaller huset sedan 1944 haft mörka fönstersnickerier.

Fönsterkarmarna är ombyggda och det är sannolikt att de i grunden är från ca 1770. På D8 hitta-

de fönsterrenoveraren en grön kulör underst som inte återfanns någon annanstans. På D6, D8 och D9, men även på flera andra bågar, återfanns en grågul kulör som kan vara den som var aktuell i slutet av 1800-talet då fönstren höll en ljusare ton. Se foto nedan från 1890. På foton från tidigt 1900-tal ser fönstersnickerierna tydligt mörkare ut. Det är sannolikt att de var mörkt röda redan då. På en enda fönsterkarm kunde en engelskt röd ton hittas underst bland färglagren.

Sändlista

Länsstyrelsen i Kalmar län, kalmar@lansstyrelsen.se

Riksantikvarieämbetet, ata@raa.se

Kalmar Fabriks- och Hantverksförening, digitalt och i utskrift

Tegelvikens fönsterhantverk, digitalt

Gästgivaren 5 (Hantverksföreningen)

Byte av glas:

Ölandsgatan (på ritning benämnd C)

- 1: C2 planglas mot valsat/draget glas
- 1: B2 blåst glas mot valsat/draget glas (trasigt se bild)
- 1: A3 valsat/draget glas mot valsat/draget glas

- 2: A1, och D2 blåst m. valsat (trasigt se bild)
- 2: C2, B3 och B4 plan mot valsat
- 3: C3 och C4 plan mot valsat

- 4: B1 blåst mot valsat (trasigt)
- 6: C2 och D2 plan mot valsat
- 6: A1 ”kulturglas” mot valsat

- 7: A4 ? mot valsat
- 8: B3 ? mot valsat
- 9: D2 blåst mot blåst

- 10: D3 blåst mot blåst

Ölandsgatan (”muren”, på ritning benämnd B)

- 1: A2 blåst mot valsat
- 1: D3 plan mot valsat
- 4: C2, C4, D1 och B3 plan mot valsat

Kaggensgatan (på ritning benämnd D)

- 2: B3, C1 och C2 plan mot valsat
- 2: B4 blåst mot valsat
- 3: A1 och D2 plan mot valsat
- 3: D4 blåst mot valsat
- 4: C4 blåst mot valsat (trasigt)

Det valsade/dragna glaset härstammar i största utsträckning från mitten av 30-talet och kommer från rivningen av tegelbyggnaderna vid länssjukhuset.

Jörgen Svensson

Adress Box 104,
S-392 21 Kalmar

Telefon 0480-45 13 00

E-post info@kalmarlansmuseum.se
Webb kalmarlansmuseum.se

